

December 9, 1975
**Memorandum of Conversation, Todor Zhivkov -
Süleyman Demirel**

Citation:

"Memorandum of Conversation, Todor Zhivkov - Süleyman Demirel", December 9, 1975, Wilson Center Digital Archive, Central State Archive, Sofia, Fond 378-B, File 1152, Papka 9. Obtained by the Bulgarian Cold War Research Group.
<https://digitalarchive.umd.edu/document/112231>

Summary:

The two leaders discuss Bulgarian-Turkish trade relations, initiatives for the Balkans; Greco-Turkish relations, and the issue of repatriation of Bulgarian ethnic Turks.

Original Language:

Bulgarian

Contents:

Original Scan

ПАМЕТНА ЗАПИСКА

за разговора на другаря Тодор Живков и Сюлейман Демирел, състоял се на 2 декември 1975 г.

Др. Тодор Живков изложи подробно идеята си за преустройство на промишлените предприятия, които трябва да произвеждат транспортни средства, като се започне от обединяване на предприятията за резервни части и се стигне до монтажа на различни видове транспортни средства, до създаването на единен сервиз, който ще обслужва унифицираните транспортни средства. С оглед перспективите на икономическото развитие на двете страни и възможностите да се разширяват всички дейности в областта на транспорта и съобщенията др. Живков предложи на Демирел да се кооперираме в областта на транспортното строителство с определено процентно участие на двете страни, а след създаването на база да се помисли и обсъди въпросът за включването и на други заинтересовани фирми или страни.

Демирел изслуша с голям интерес разясненията на др. Живков и ги окачестви като много далновидни и смели, тъй като те са съобразени с бъдещата перспектива за решаване на транспортния проблем в нашия географски район.

5.

Демирел отбеляза, че сега за турската икономика голям проблем е недостигът на електроенергия. Във връзка с това той подробно запозна др.Тодор Живков за мероприятията на турското правителство и реализирането на редица проекти за построяване на водни електростанции и електростанции, които ще работят с лигнитни въглища. Въпреки това, обаче, и това няма да задоволи нуждите на турската икономика от електроенергия, поради което Демирел помоли др.Живков, ако имаме възможност, да увеличим продажбата на електроенергия за Турция – от 125 милиона квч на 1 милиард квч.

Др.Живков отговори, че по принцип този въпрос може да бъде разгледан, но практически може да бъде решен от Министерство на енергетиката с оглед капиталовложенията, които трябва да се направят за разширяване производството на електроенергия у нас и нуждите на нашата икономика.

След размяната на мнения по икономическите въпроси др.Тодор Живков предложи да бъдат разгледани въпросите на общобалканското сътрудничество, както и становищата на двете страни по инициативата на Караманлис. Той отбеляза, че ние на настоящия етап сме готови за широко сътрудничество между балканските страни преди всичко на двустранна основа. Що се отнася до развитие на многостранното сътрудничество нашият отговор до Караманлис е бил обмислен и формулиран така, че да се знае, че ние

./.

6^{8.}

няма да подкрепяме никакви инициативи, ако те не отговарят или са против интересите на която и да е балканска страна. Ние обаче, разполагаме с информация, от която е видно, че Румъния, Югославия и Гърция обсъждат никакви проекти за съвместни мероприятия без предварително да са се консултирали с нас и ние в никакъв случай не можем да се съгласим да се разглеждат и решават такива проблеми без нас или зад нашия гръб. Не знаем дали Турция не участва в обсъждането на такава инициатива, но ние без участието на Турция няма да обсъждаме и да предприемаме никакви стъпки в тази насока. Демирел се съгласи с др. Живков, че в такъв случай не може да става дума за общобалканско сътрудничество и че Турция също няма да приема такива ходове без участието на всички балкански страни. Той прие предложението на др. Тодор Живков, че на настоящия етап може да се проведе заседание на експерти, без да се вдига шум, да се проучат и уточнят областите, където действително могат да се постигнат практически резултати. Въпреки това обаче, той изрази съмненията на турското правителство в добрите намерения на Гърция, защото те обикновено използвали такива инициативи и форуми за пропагандна обработка на световното обществено мнение в свой интерес.

Турското правителство – обясни Демирел – дълго обсъждало предложението и решило да отговори на Караманлис положително. Но в последния момент поради злодейското

1.
4

убийство на турските посланици във Виена и Париж, те решили да не отговарят, докато не бъдат разкрити престъпленията. До днес обаче, те нямали никакви основания и факти за обвинение на гърците, но допусkali, че те са извършили или са организирали това покушение чрез някои международни терористични организации. Турското правителство било убедено, че рано или късно това престъпление ще бъде разкрито и ако се установи, че гърците имат пръст в това безумие, те ще изпаднат в изключително тежко положение пред световното обществено мнение. Турското правителство е решило да изчака още известно време и заявява, че няма да участвува в никакво сътрудничество заедно с Гърция, ако евентуално се докаже, че Гърция е замесена в убийството на турските посланици, защото от една страна не може да се говори за сътрудничество, а от друга – да се извършват такива престъпления.

След размяната на мисли по балканското сътрудничество двамата ръководители преминаха към разглеждане на някои въпроси на двустранните ни отношения.

Др. Тодор Живков отбеляза, че в резултат на постоянно развиващите се двустранни отношения между нашите страни се е стигнало до подписването на редица спогодби, които в общи линии се изпълняват добре. Той заяви, че ние сме готови да приемем и обсъдим всякакви предложения за още по-нататъшно разширяване на нашите взаимоотношения, както и за отстраняване на евентуално

възникнали пречки при изпълнение на спогодбите. Във връзка с това др.Тодор Живков засегна и изпълнението на изселническата спогодба, като заяви, че от наша страна е направено всичко за нейното стриктно изпълнение. И ние сме издали паспорти на всичките български граждани от турски произход, които съгласно Спогодбата, имат право да се изселят, но от турска страна все още не са им дадени входни визи.

Този въпрос трябва да се реши с оглед в най-кратко време тези хора да се изселят в Турция и да се сложи край на тяхното неустановено положение, което се отразява зле както върху тяхното психическо състояние, така и върху общественото мнение. Ние сме готови, заяви др.Живков, да отидем и на генерално решаване на въпроса и да дадем възможност на всички желаещи да се изселят, ако турската страна има готовност за това. Готови сме да разгледаме и други форми за изселване, но ако турската страна счита, че не е в състояние да приеме тези, на които вече са издадени паспорти, тогава бихме могли заедно да им съобщим, че турската страна не е готова и да преустановим действието на Спогодбата.

Демирел изслуша внимателно становището на др.Тодор Живков и в отговора си заяви, че турците в България са заселени по тези места през миналите векове и че сега те са граждани на България. Желанието на тюрското правителство било те да бъдат добри граждани на България. По негово убеждение тези турци не представлявали

никакъв проблем за българското правителство, тъй като те имали свой установен начин на живот, дом и работа. В България те биха могли да живеят като се ползват от всички равни права, гарантирани за всички български граждани от конституцията.

В отговор на това изказване на Демирел др. Живков заяви, че цялата наша идейно-възпитателна работа е насочена към комунистическото възпитание на целия български народ. За никого не е тайна, че наша цел е да се изградим като комунистическа нация, в това число и българските граждани от турски произход. Що се отнася до правата и условията на живот у нас наравно с българите живеят, работят и се ползват от всички облаги и права на нашето общество всички граждани от небългарски произход като арменци, евреи, гърци, турци, цигани и др.

Сега вече сме решили наравно с българските младежи в нашата редовна войска, да изпращаме на служба и турчетата у нас, по-голяма част от които както е известно досега отиваха да служат в строителните войски.

Ние сме полагали и ще полагаме грижи тази част от нашата младеж да получава образование и професия заедно с всички наши младежи. Такава е нашата линия и към българите с мохамеданско вероизповедание, които както на всички е известно, са наши българи, помохамеданчени през годините на османското владичество.

Ние сега възпитаваме и готвим цялата наша нация за утрешното комунистическо общество.

В края на срещата двамата ръководители отбелязаха изключително голямото си задоволство от сегашната си среща, констатираха близост и сходство на своите становища и пълно разбирателство по разгледаните практически въпроси.

София, 9 декември 1975 година